

JUVENTUS

a Bartók Béla Elméleti Líceum diáklapja, 2024/2025-ös tanév, különszám, ingyenes

Vass Réka Zita: *A tömeg*

Retro '89 – a temesvári forradalom diákszemmel

~ Kérdezz-felelek a most lezárult projektről ~

Milyen jellegű program valósult meg a projekt keretében?

A projekt keretében egy tanórán kívüli, élmény- és alkotásközpontú, komplex tehetséggondozó program valósult meg, melynek eredménye egy kiállítással egybekötött konferencia, amelynek aktualitását a 89-es temesvári forradalom 35 éves évfordulója adta.

Kiknek szólt a program?

A program megvalósításába bevont fiatalok Temesváron élő vagy tanuló fiatalok, tehetségígérettek. A tehetséggondozó program a társadalomtudományok, az irodalom, a média és a képzőművészetek iránt érdeklődő 14 diákot vont be.

Melyek voltak a projekt céljai?

A projekt fő célja a tehetséggondozás irodalom, társadalomtudományok, képzőművészet és média területén, a nyelvi, vizuális, intra- és interperszonális tehetségterület fejlesztése. Ugyanakkor a projekt keretében megvalósult munkák oktatási célt is szolgálnak, hiszen a diákok munkái korosztályuk számára változatos formában szolgálnak információkat a temesvári forradalomról.

Milyen tevékenységeket valósítottunk meg?

A program interdiszciplináris jellegű volt, a diákok az első részben megismerkedtek a különböző témákkal, technikákkal, majd a második részben a diákok általuk kiválasztott technikával egy alkotást készítettek egy-egy mentor segítségével. Minden tehetségterületnek / tudományterületnek saját mentora van, akik a kiscsoportokkal vagy egyénnel foglalkoztak. A program során sor került a kezdeti csoportalakításra, elkészültek a diákok tehetségterképei, egyéni fejlesztési célokat fogalmaztak meg a diákok. A fő program tevékenységei mellett kiegészítő programok is megvalósultak: több „Élő könyvtár” típusú találkozóra került sor, meglátogattuk a forradalom kitörésének helyszíneit, a szülők számára szemléletformáló előadást szerveztünk.

Kik voltak a tehetséggondozó projekt kedvezményezettjei?

Balázs Fülöp Vivien (X.TT), Csóka Emese (VIII.B), Czimer Levente (VIII.B), Farkas-Erdély Kinga-Tímea (XI.MI), Floca Ádám Antonio (VIII.A), Iván Erika (IX.TT), Kotai Vanessa (X.TT), Mátéfi Judith (VIII.B), Mureșan Maia Sara (IX.BK), Oláh Anna (XI.BK), Pataki Tímea (IX.MI), Szendrey Beatrix (IX.BK), Szentmiklósi Anna (XI.BK), Vass Réka Zita (X.TT).

Kik voltak a mentorok?

Erdei Ildikó (társadalomtudományok), Fodor Enikő (történelem, helytörténet), Keresztes Péter (média), Nüszl Erzsébet (képzőművészet), Orosz Sándor (fotó).

Ki a projekt megvalósítója?

A projekt megvalósítója az Integratio Alapítvány, partnere a Bartók Béla Elméleti Líceum.

Milyen támogatásból valósult meg a projekt?

A projekt a Nemzeti Tehetség Program részeként valósul meg, pályázati azonosító: NTP-KNI-18-0142.

Hol található további információk a projektről?

<https://retro89.temesvaros.ro/>

Péntek Domschy Mercédesz, programfelelős

Kiegészítő programok

Szülői érzékenyítő program...

Látogatás a belvárosi református templomba Balázs Istvánnal...

„Élő könyvtárak”

A Retro '89-es – a temesvári forradalom diákszemmel kisfilm verseny eredményei

I. díj:

Orgonás Ágnes és Szövérdfi-Szép Noémi (V. B, Bartók Béla Elméleti Líceum)

Demjén Debóra Viktória, Lőrincz Lóránd, Szentpéteri Lenke és Volosciuc Alma Alexandra (V. B, Bartók Béla Elméleti Líceum)

II. díj:

Gönczi-Fórika Attila, Maskulik Zsolt és Téglásy Simon Jakab (V. A, Bartók Béla Elméleti Líceum)

III. díj:

Balázs Zsuzsanna, Fórika Tímea, Kasza Noémi (VI. B, Bartók Béla Elméleti Líceum)

Fórika Tamás, Szász Boglárka, Bálint Szilvia (VII. A, Bartók Béla Elméleti Líceum)

Györfi Klaudia (XI. TT, Bartók Béla Elméleti Líceum)

Dicséret:

Demeter Ágoston, Bajkai-Fábián György Róbert (VI. A, Bartók Béla Elméleti Líceum)

Demeter Zsófia, Farkas-Erdély Anikó Ibolya, Fernengel Rita, Szilágyi Mátyás Bálint, Pósa Antónia, Cseh Norber (VII. B, Bartók Béla Elméleti Líceum)

Különdíj:

Bíró Melánia, Pál Róbert, Patakfalvi-Nagy Lukács (Óteleki Általános Iskola)

Lovas Hunor, Moldvai Erik Erhárd, Varga Dárió (Eftimie Murgu Általános Iskola, Lugos)

Iagos Áron, Antal Brigitta, Balogh Maya, Lázár Tibor Lóránd (Bartók Béla Elméleti Líceum)

Kotai Vanessa (X.TT, Bartók Béla Elméleti Líceum)

Szervezőtanárok: Bódis Dóra és Fodor Enikő

Zsúri: Halász Ferenc, Keresztes Péter és Száva Enikő

Riport a Retro '89 záróeseményéről

Retro '89 – a temesvári forradalom diákszemmel című projekt záróeseményén volt irodalom, történelem, film, fotó stb. Bartha Csaba riportban számol be az eseményről, megszólaltatva hármat a diákok közül, illetve az intézmény vezetőjét dr. Erdei Ildikót.

„Megnéztem, hogy a szüleim generációjának milyen lehetőségei voltak a diktatúra alatt. Az is foglalkoztatott, hogy egy olyan diáknak, aki magyar iskolába járt, illetve egy olyan diáknak, aki román iskolába járt, milyenek voltak a hétköznapijai. Voltak közös pontok a két csoport között, de voltak eltérő válaszok is. [...] Ez a fénykeresés időtálló és mindig is foglalkoztatta az embereket.”

Oláh Anna

„A Garabonciás együttesnek az énekesével, Csutak Istvánnal csináltunk interjút. [...] Érdekesség, hogy mindig amikor felléptek, ott volt két professzor, akik lehet, hogy szekusok voltak, ez nem biztos, csak egy feltételezés.”

Czimer Levente

„Az alapgondolat az volt, hogy lássuk, hogy mi a különbség a két időszak között, és hogy azért sok minden megváltozott. Megnéztem, hogy a régi képek hol voltak elkészítve és azok alapján próbáltam elkapni ugyanazt a szöveget. [...] Számomra nagyon vagány volt, tapasztaltam és tanultam ebből.”

Szendrey Beatrix

„Mindig valamilyen aktuális témában hirdetünk tehetséggondozó programot, [...] és úgy gondoltuk, hogy amikor kerek évfordulók vannak, mindig fontos a temesvári forradalomhoz visszanyúlni. [...] Igenis nagyon fontos ezzel a témával mindig foglalkozni, fontos, hogy a mai fiatalok ismerjék, hogy milyen idők voltak, hogy a szabadságot milyen áldozat árán sikerült kivívni és milyen törékeny ez a helyzet. [...] A tehetséggondozó programoknak ez az erőssége, hogy nem egy egységes módon, hanem a diák motivációját megerősítve, akár erősségében, vagy akár egy olyan irányban is fejlesztjük, ami talán neki hiányos, de éppen ettől fog majd fejlődni.”

dr. Erdei Ildikó

(Az eredeti riport a elérhető a Temesvári Rádió Facebook oldalán.)

A projekt záróeseménye

Bartók Béla Elméleti Líceum, multifunkciós terme, 2025. május 27.

Korábban díjazott kisfilmek megtekintése: Forradalom jelentősége, története, illetve annak hatása a mai társadalomra.

A tehetséggondozó programban résztvevő diákok munkáinak bemutatása:

1. Kotai Vanessa: *Konfirmáció a forradalom éveiben* – kutatás, mentor: Fodor Enikő
2. Czimer Levente és Mátéfi Judith: *Volt egyszer egy Garabonciás együttes – filmetűd*, mentor: Keresztes Péter
3. Floca Ádám Antonio: *A katonaság emlékei a forradalom idejéből* – kutatás, mentor: Fodor Enikő
4. Iván Erika: *Üzenetek a sorok között* – versek és elemzés részletek, mentor: Fodor Enikő
5. Csóka Emese: *A forradalom gyerek szemmel* – kutatási terv, mentor: dr. Erdei Ildikó
6. Pataki Tímea: *A forradalom helyszínei* – interaktív térkép, mentor: Nüszl Erzsébet
7. Balázs Fülöp Vivien: *Kényszermunka és közösség- a kommunizmus lenyomata szülőfalumban* – kutatás, mentor: Fodor Enikő
8. Szentmiklósi Anna: *A forradalom előzményei és az utáni időszak, a helyi sajtóban* – kutatás, mentor: dr. Erdei Ildikó
9. Mureșan Maia Sara: *A temesvári forradalom – Genially – szabaduló szobás interaktív játék*, mentor: Nüszl Erzsébet
10. Vass Réka Zita: *Retro 89 – olajfestmény*, mentor: Nüszl Erzsébet
11. Oláh Anna: *Fény a sötétségben* – kutatás: Fodor Enikő
12. Szendrey Beatrix: *Akkor és most – forradalmi helyszínek – fotók*, mentor: Orosz Sándor

Mentorok: dr. Erdei Ildikó,
Fodor Enikő, Nüszl Erzsébet,
Keresztes Péter

Fotók: Orosz Sándor

A mentorok beszámolóí és diákjaiknak munkái

dr. Erdei Ildikó

A tehetséggondozó program keretében több izgalmas feladattal is foglalkoztam: kiemelném a diákok tehetségterképének elkészítését, amely fontos önismereti feladat a résztvevő diákok számára. A másik feladat a kutatómódszertan alapjainak megismertetése, ahol olyan kérdésekkel foglalkozunk mint: Hogyan születik meg a kutatási terv? Milyen egy jó kutatási kérdés? Milyen módszerekkel dolgozhatunk és hogyan választhatunk jó módszereket? De talán a legizgalmasabb az a folyamat, ahogy a diákok saját ötletei és a mentorok által bemutatott módszerek, technikák ötvözetéből megszületnek a döntések, majd az alkotások, munkák. A folyamat végén az önreflexiós folyamatot emelném ki, amelynek során a résztvevők tudatosíthatják, hogy mit tanultak, miben fejlődtek a tanévet át-fogó program során.

Csóka Emese: *Gyermekszemmel a forradalom (Akkori gyerekek visszaemlékezései '89 decemberéről)*

A témaválasztás indoklása: Kicsi korom óta érdekel a forradalom és kíváncsi vagyok, hogy valaki az én koromban hogyan élhette meg a történeteket?

Kutatási cél: Különböző életkorú és nemű akkori gyerekek emlékképeinek az összegyűjtése és összehasonlítása.

Kérdések

1. Hány éves voltál akkor?
2. Hol éltetek? (milyen negyedben, mennyire közel az eseményekhez)
3. Milyen konkrét emlékeid vannak a forradalomról?
4. Mi az, amire a legtisztábban emlékszel?
5. Hogyan élted meg a történeteket? (Mennyire fogtad fel azt, ami történt körülötted?)
6. Mit mondtak neked a szüleid, a körülötted levő felnőttek? Mennyire próbáltak védeni?
7. Mennyire beszéltek otthon nyíltan az eseményekről? Volt-e akivel beszélj azokban a napokban?
8. Emlékszel-e arra, hogy voltak-e valamilyen következményei az akkor átélt félelmeknek (ha voltak)? Miként oldódtak később az esetleges traumák?

Két szempont érdekel főként: Milyen konkrét történetek maradtak meg bennük (orális történelem) és hogyan élték meg ők ezeket akkor, milyen félelmeket éltek át és milyen traumákat okoztak ezek? (lélektani lenyomat)

Módszer és minta – félig strukturált interjú.

Alanyok: 6 személy (ebből 3 fiú és 3 lány), akik '89-ben: 7 évesek voltak, vannak emlékeik, de még teljesen gyerekszemmel figyelték az eseményeket / 14 évesek voltak, kamaszként már racionálisabban figyelték az eseményeket de még valószínűleg nem tudtak mindenről / 17 évesek voltak, majdnem felnőttként, a helyzettel teljesen tisztában lévén figyelték és élték meg az eseményeket.

Összehasonlítási szempontok: Különböző életkorú személyek hogyan élték meg az eseményeket? Fiúk és lányok emlékei között vannak-e különbségek? Kapcsolhatók-e az emlékképek konkrét eseményekhez?

Felhasználás lehetőségei: Tanulmányi versenyen és iskolai rendezvényen is be szeretném mutatni. Felhívja a figyelmet a forradalommal kapcsolatos eseményekre, a szabadság megőrzésére.

Szentmiklósi Anna: *A forradalom előzményei és az utáni időszak, a helyi sajtóban*

Mi a kutatás célja? Megvizsgálni, milyen képet mutatott a forradalomról a korabeli sajtó, milyen volt az újságírás a forradalom előtt, valamint hogyan változott azután.

A sajtó szerepe általában: fórum a hatalom birtokosai számára (a hatalom üzenhet az állampolgárok felé és üzeneteket kap az állampolgároktól), fórum a közéleti vitákhoz, a „köz” védelme és informálása, a hatalmon lévők ellenőrzése (pl. oknyomozó újságírás). Ez a sajtó legmagasabb szintű feladata: *a negyedik hatalmi ág* (a másik három hatalmi ág: a törvényhozó, a végrehajtó és az igazságszolgáltatás). A sajtó további szerepe a hagyományos közszolgálat (pl. BBC) hármasként: informálás, szórakoztatás, oktatás, a hatalom ellenőrzése, identitás alakítása, a közönségen belüli lehetséges beszéd témák tematizálása és a témák fontossági sorrendjének meghatározása. Szerepe függ a rendszerektől is (pl. más egy demokratikus országban a sajtó szerepe, mint a kommunista diktatúrában).

Az újságok vizsgálata	
Román nyelvű sajtó	Magyar nyelvű sajtó
1989. december eleje	1989. február
• Romania libera: 48 év, 14047 szám	• Szabad Szó: 45 évfolyam, 13351. szám
• Scinteia tinerețului: 45 év, 12606 szám	
1990. január- február	1989. december vége, 1990. január
• Realitatea: 1 év, 1 szám	• Temesvári Új Szó: 1 évfolyam, 1 szám
• Oblio: 1 év, 1 szám	• Temesvári Új Szó: 2 évfolyam, 8 szám
• România muncitoare: 1 év, 6 szám	• Temesvári Új Szó: 2 évfolyam, 9 szám
• Orizont:	• Temesvári Új Szó: 2 évfolyam, 10 szám

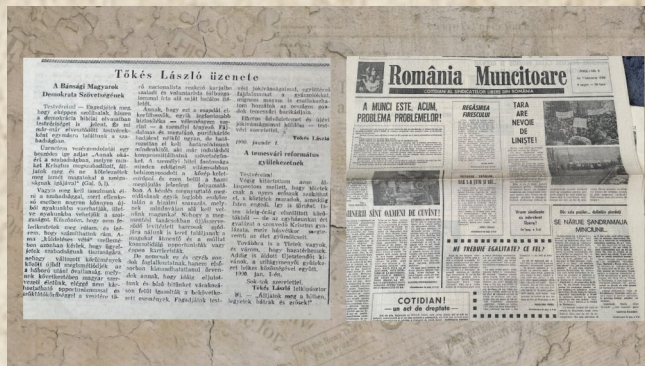
A forradalom előtti sajtó erősen cenzúrázott, pártirányított. Célja az egyforma gon-

dolkodás nevelése és propaganda. Gratuláló üzenetek voltak Nicolae Ceaușescunak.

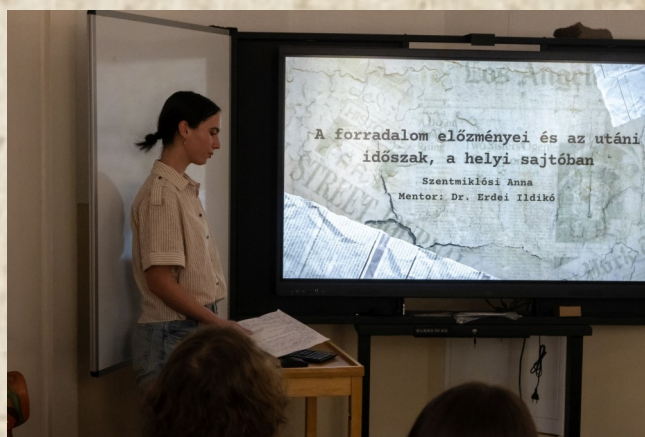
A forradalom alatt röpirat volt: „*A căzut tirania*”. Temesváron, 1989. december 22-én jelent meg több nyelven.

A forradalom után politikailag nyitottabbak voltak, új szempontokat mutattak be. Több vélemény, kevesebb ideológia került a lapokba. Több visszaemlékezés olvasható a forradalomról és gyászolták a hőseket. Betiltott könyvek jelennek meg (pl. Mihai Pacepa: *Vörös horizontok*). A kor sajtója elkezd bemutatni azokat a szerzőket, akiket addig a kommunista rendszer betiltott.

Forradalmi évforduló a sajtóban (1990. decembere, *Orizon* című újság) – egy évvel a forradalom után is ír a sajtó a forradalom hőseiről. Sokkal több művészeti eseményről ír a sajtó. A román társadalom nagy lépéseket tesz a kommunista múlttól való teljes elszakadás irányába.

Következtetések: forradalom előtt – hamis valóság bemutatása, kontrollált tájékoztatás, forradalom közben – szórólapok, röplapok formájában információközlés és biztatás, forradalom után – emlékezés, kritika, az események értelmezése. '89 után a cenzúrázott sajtót felváltotta a szabadabb, sokszínűbb tájékoztatás. Új lapok indultak, a régiók megszűntek vagy átalakultak.

Fodor Enikő

A Retro '89 tehetséggondozó program egy igazi időutazás volt.

A program 2024-ben kezdődött, a temesvári forradalom 35. évfordulóján. Már a kezdetektől éreztük, hogy valami igazán különlegesnek lehetünk a részesei.

Nem csupán évszámokat és eseményeket tanultunk, hanem megpróbáltuk megérteni, mit jelentett akkoriban fiatalnak lenni, milyen érzés volt a szabadságért küzdeni. Közös elemeztünk, vitatkoztunk, kérdéseket tettünk fel – és közben mindannyian gazdagodtunk.

Az egyik legmeghatározóbb élmény az élménykönyvtár volt, ahol olyan emberekkel találkozhattunk, akik személyesen élték át a forradalom napjait. Megható és inspiráló volt hallgatni történeteiket – a bátorságról, a félelelről, a reményről. A történelem egyszerre vált valósággá és személyessé. Ezek a beszélgetések sokkal többet adtak, mint bármely tankönyvi leírás.

A Retro '89 nemcsak a történelemről szólt: képzőművészeti, fotó- és média szekciókban is kipróbálhatták magukat a diákok. Láthattuk, hogyan lehet egy történelmi eseményt képekben, műalkotásban, szabaduló szobában, vagy akár filmben újra értelmezni. A kreativitás és a történelmi tudás itt kéz a kézben járt.

Négy diák a kommunizmus időszakával, valamint az azt lezáró forradalommal, annak történelmi eseményeivel, előzményeivel és következményeivel foglalkozott.

Balázs Fülöp Vivien szülőfaluja, Majlátfalva mindennapjait kutatta a kommunizmus idején. Dokumentumokat elemzett, interjúkat készített.

Floca Ádám édesapja katona volt a forradalom idején. Az ő történetei, meséi keltették fel az érdeklődését a téma iránt. A katonai szolgálat milyenségét tanulmányozta a 80-as években.

Iván Erika nagyon szereti a verseket. Ő azt kereste meg, hogy a kommunizmus elnyomása alatt, hogyan lehetett alkotni. A költőknek hogyan sikerült a cenzúrát megkerülve, akár gyermekversebe komoly üzenetet hirdetni.

Kótai Vanessa édesapját, nagyszüleit, illetve a Belvárosi református templom több akkori tagját arról kérdezte, hogy milyenek volt a konfirmációra való felkészülések és a vallásórák a kommunizmus utolsó éveiben, illetve milyen változásokat hozott a forradalom ezen a téren. Boldog vagyok, hogy mentorként részese lehettem ennek a rendkívüli programnak. A Retro '89 nemcsak a temesvári forradalom emlékét őrizte meg, hanem azt is megmutatta, hogyan lehet a történelmet élményszerűen, kreatívan és személyesen átélni – együtt, egy közösségben.

Balázs-Fülöp Vivien: *Kényszer és közösség – A kommunizmus lenyomata szülőfalumban*

Személyes motivációm: Gyerekkorom óta Majlátfalván élek, ezért mindig is érdekelt a falu múltja. Különösen a kommunizmus időszaka foglalkoztatott, mert bár sokat hallani róla, keveset tudunk arról, hogyan éltek az emberek egy kis faluban akkoriban.

A kutatásom célja az volt, hogy jobban megértem, milyen hatással volt ez a korszak a mindennapokra, és meghallgassam azok emlékeit, akik átélték.

1. HOL DOLGOZTAK A MAJLÁTIÁK A 80-AS ÉVEKBEN?

TERMELŐSZÖVETHEZET

–Napi 8 óra munka
–10-20 perces szünetek

OTTHONI MUNKÁK

A gyári és a közös munka mellett mindenki dolgozott a saját otthonával, földjeivel

MÁS TELEPÜLÉSRE JÁRÁS

–5 járat Aradra
–1 Temesvárra

Feltételezem, hogy a kommunista rendszer jelentős változásokat hozott Majláthfalva mindennapi életében, különösen a munkavégzés, az ellátás és a közösségi élet területén.

Mikre figyeltem? Munkahelyi lehetőségek, mindennapok a kommunizmusban, városok vonzása és emlékek az időszakról.

Kutatási módszereim: dokumentumelemzés és interjú a következő személyekkel: Pop Hotcaș Ana, Megyes Ștefan, Szőke Etelka és Szőke

NEGATÍV

– rengeteg magán tulajdont elvettek, amit később nem kaptak vissza
– nehéz élelmiszer beszerzés
– családi életet befolyásolta

POZITÍV

–mindenkinek volt munkahelye
–a közösség megtarthatta a szokásokat
–több buszjárat volt

Emlékek a kommunista időszakról – jó vagy rossz? Mindenkinek volt munkahelye, a közösség megtarthatta a szokásokat, több buszjárat volt...

Floca Adam Antonio: *Katonaság a kommunizmus ideje alatt*

Motiváció, témaválasztás: Családi kapcsolatok, személyes érdeklődés, hozzátartozóim, akik szolgáltak a hadseregben / Dokumentumfilmes érdeklődés – egyre több film és sorozat foglalkozik a hidegháborús időszakokkal / Történelmi kíváncsiság a hadsereg egy diktatórikus rendszerben téma iránt.

Mi biztathatta a katonákat a kommunizmus idején, hogy ne adják fel?

■ Félelem

- A katonák tudták, hogy bármilyen engedetlenség súlyos következményekkel járhat, akár a családjuk számára is.
- A Securitate (titkosszolgálat) jelenléte minden katonai egységben elrettentő erőt jelentett.

■ Remény a leszerelésre

- Voltak, akik a túlélést és a jövőbeli lehetőségeket tartották szem előtt.

■ Társadalmi elismerés és előnyök

- A katonai szolgálat kötelező volt, de teljesítése után egyeseknek bizonyos előnyökkel járt (pl. jobb álláslehetőség, előléptetés a pártban) – például akik hűséget mutattak a párt és a rendszer iránt)
- A tisztek külön társadalmi státuszt élveztek, jobb ellátást és lakást kaptak.

Kutatási kérdések: Milyenek voltak a katonák mindennapjai a kommunista korszakban és milyenek voltak az életkörülmények? Mi biztathatta a katonákat a kommunizmus idején, hogy ne adják fel? Volt-e szép része a katonai időszaknak, és ha igen, mi volt az?

Hipotézis: Meghatározó időszaka volt a fiúk életének, a kommunista korszakban.

Kutatási módszerek: dokumentumelemzés, interjú (édesapám, Floca Daniel Dumitru és nagybátyám, Madarász Károly).

A román kommunista állam kezdetén (Gheorghiu Dej idején) a fiatalok számára kötelező katonai szolgálatot vezettek be 1949-ben. A román hadsereg Ceaușescu uralma alatt (1965–1989) központi szerepet kapott. A katonaság célja volt, a katonai függetlenség megőrzése , a rendszer védelme és az esetleges külső vagy belső fenyegetések elhárítása. A hadsereg létszáma a csúcsponton megközelítette a 300.000 főt és három fő ágra oszlott: szárazföldi, légierő és haditengerészet. A kötelező katonai szolgálatot Romániában 2007-ben szüntették meg, amikor az ország NATO tagságához és a modern haderő kialakításához igazodva áttértek a professzionális hadseregre.

A kommunista és mai katonaszolgálat összehasonlítása

Szemponctok	1972-1989 (kommunista korszak)	2007-től (modern rendszer)
Jogszabály	14/1972. törvény	2005. évi törvény – 2007. jan. 1-jétől lépett életbe
Kötelező katonai szolgálat?	Igen	Nem (békében felfüggesztve)
Kiket érintett?	Minden román állampolgárt, nemtől függetlenül	Csak az önként jelentkezőket
Időtartam (általános)	1-3 év (képzettségű és politikai hűségű)	Szerződés alapján, tetszőleges hosszúságú
Egyetemisták	Katonai képzés az egyetem alatt + rövidített szolgálat	Katonai képzés csak önkéntes alapján
Iskolázatlan fiatalok	Külön munkacsoportokban dolgoztak (pl. építkezésen)	Nincs kötelező szolgálat
Tisztképzés	Katonai iskolában, szolgálati idő a tanulmány végéig számírt	Katonai akadémiák – önkéntes pályára
Tartalékos rendszer	Aktív, mozgásható	Csak szerződéses alapján

Minden férfi számára kötelező volt (általában 1-2 év). 18 éves kortól, tanulmányok után vagy közben is behívhatták őket. Az egyetemisták katonai szolgálatot tettek, nemtől függetlenül. Tanulmányaik alatt végzett katonai képzésben részesültek a lányok. A fiúk rövidített katonai szolgálatot teljesítettek (6-9 hónap). Később is katonai gyakorlatokon vagy tanfolyamokon vettek részt. Szigorú fegyelem uralkodott. A hadsereg erősen hierarchikus volt. Minden katona csak a felettesétől kaphatott utasítást. A tiszti rendfokozatok szigorúan meghatározták, kinek milyen jogosultságai és kötelességei vannak. Az utasítások megkérdőjelezése tilos volt. A parancsmegtagadás komoly büntetést vont maga után. A fizikai és lelki fenyegetések gyakoriak voltak. Szabályszegésért gyakran következett fizikai büntetés, elzárás vagy megalázó feladatok

Mindennapi rutin: reggeli ébresztő (általában korán, 5-6 órakor), torna és zászlófelvonás minden reggel, kiképzés (fegyverhasználat, menetelés, vegyi védelem, harcászati gyakorlatok), fizikai munka (mezőgazdasági munkák, építkezés, állami munkák), propaganda és ideológiai nevelés (a rendszeres politikai oktatás a kommunista elvekről és Ceaușescu kultuszának dicsőítése a napi rutin része volt). A katonákat arra tanították, hogy a szocialista haza védelme nemcsak kötelesség, hanem dicsőség is. A „nép hadserege” eszméje hangsúlyozta, hogy a katona a dolgozó nép oldalán áll.

Életkörülmények: szűkös és gyakran rossz minőségű ellátás, étel, ruházat / szerény szállások /, kevés szabadidő.

Ivan Erika: *A sorok között*

Személyes motivációm: szeretek verset írni, olvasni, szavalni; kíváncsi vagyok, milyen volt írónak, költőnek lenni a kommunizmus időszakában. Kutatási kérdéseim: A költők milyen megkötésekkel dolgoztak a kommunizmusban? Hogyan tudták gondolataikat megfogalmazni egy elnyomó világban?

Hipotézisem: sok versnek van rendszerellenes üzenete.

Két verset elemeztem:

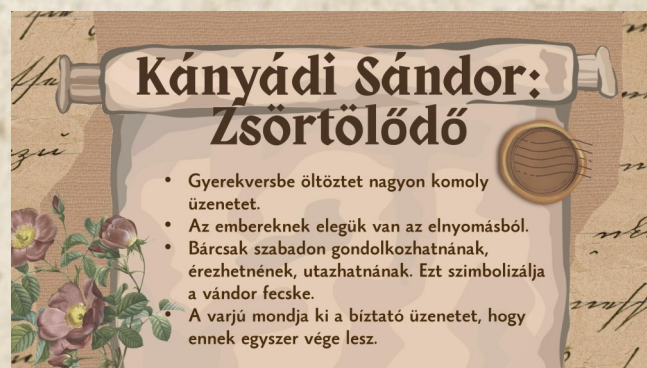
Kányádi Sándor: *Zsörtölődő*

Elegünk van már,
elegünk.
Meddig kell még di-
deregünk?
Mondják a kupás-
cserepet
megülő fagyos
verebek.

Télen átal is
nyaraló
fecskének lenni
volna jó,
csettegeti a
porkahó
alatt csörölő
kis rigó.

Varjú körözget,
billeget,
letácsol rigót
s verebet.
Hogyha kedves a
tollatok,
annyit ne sopán-
kodjatok.

Megértem én már
eleget,
ennél is zordabb
teleket.
De olyat eddig
sohasem,
hogy vége egyszer
ne legyen.

Anavi Ádám: *Drága ének*

Anyanyelvünk drága ének,
dallam a gyermek fülének,
dal, amelyet ezredévek
mélyéből hoz fel a lélek.
Minden szó anyánk vetése,
benne apánk szívverése.

Úgy szeressed, mint anyádat,
nem vehetsz helyette másat;
örömdet és bánatod
más nyelven csak dadoghatod,
anyanyelved, ha felejtet
összezsugorodik lelked.

Szólsz vagy hallod: ízét érzed,
ezzel kelsz és ezzel végzed.
...Antennád, melyet kitársz a
középre s a nagyvilágra –
arany kulcs, mellyel nyitják
más nyelvek szívének titkát.

Azokét, akikkel minden
órád együtt éled itten
s együtt sűrítve a percet
lombozgatod anyanyelved,
Virágoztasd mindvégig.

Kotai Vanessa: *Forradalom és konfirmálás*

Személyes motiváció: a 80-as években nagyszüleim és édesapám a Belvárosi Református Templom gyülekezet tagjai voltak, édesapám pont a forradalom idején volt konfirmándus, a családi történetek között gyakran előfordultak erről a témáról beszámolók, visszaemlékezések.

Miután Tőkés László a belvárosi református templom lelkészeként Temesvárra került, a gyülekezeti élet fellendült. A karhatalom minden eszközt megragadott azért, hogy a híveket távol tartsa a templomtól, még terrort is alkalmazott. Tőkés László bátor ellenállása a forradalomhoz vezetett

Hipotézis – A konfirmálás, mint a gyülekezeti élet fontos momentuma, fejlesztette a közösséget.

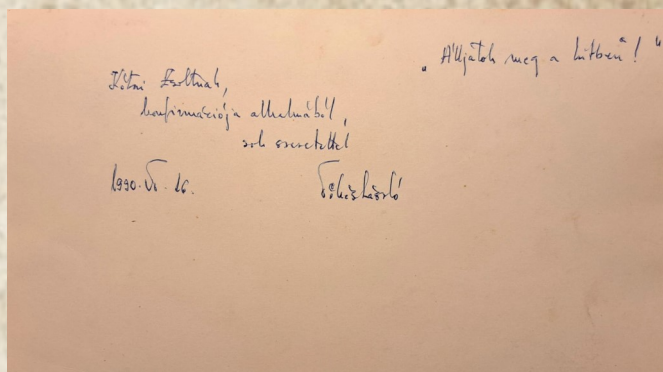
Kutatási módszerek: dokumentumelemzés, interjú (nagyszülők, Kotai József és Zsuzsanna, Pataki Károly, a Belvárosi Református Templom gyülekezet tagja, édesapja, Kotai Zsolt, 1990-ben konfirmáló és Balázs István, 1989-ben konfirmáló.

Tőkés László missziója: a gyülekezet újjáépítése, megszilárdítása, ugyanis unalmas, lapos hitélet jellemezte az egyházközség működését, az előző lelkipásztor a kommunista rendszer korlátai között próbált létezni. Tőkés László érkezése (1987. jan. 1.) értékes prédikációkkal, lendületes, fiatalos viselkedésével nagyon felpezsdítette a gyülekezet életét. Levélben kereste meg a konfirmálásra érett ifjak szüleit. A konfirmándusok száma 1987-ben 37 volt, a következő évben 52 ifjú (27 fiú és 25 lány). A konfirmációra jelentkezőket a presbitérium nevében Pataki Károly főgondnok (interjúalanyom) köszöntötte. Hetente egy órát készültek a konfirmálásra egy éven keresztül. „Arról tudtunk, hogy a lelkipásztor kimondja azokat, amiket addig nem lehetett kimondani”- vallotta az egyik interjú alanyom. Gyakran tanított magyar történelemről is. Vidám, vicces alkalmak voltak a káté órák. A forradalom győzelme után

januártól két órára nyúltak a heti felkészülések. A forradalom utáni hónapokban Tőkés Lászlót a konferenciák, hivatalos ügyek gyakran elszólították, a konfirmációi felkészülést Pataki Károly főgondnok végezte.

Oláh Anna: Fény a sötétségben – Lehetőségek a kommunista diktatúrában

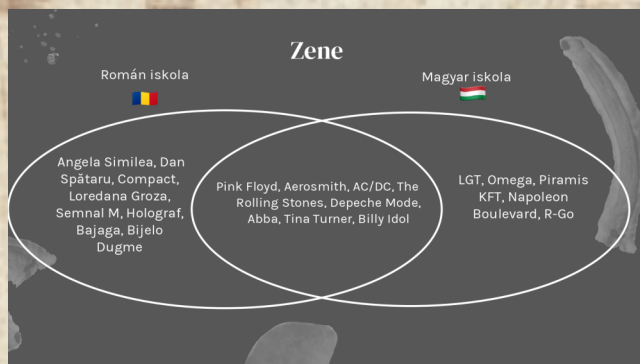
Kutatási kérdések

- Milyen emberi jogokat sértett meg a kommunista rendszer?
- Milyen volt a kommunista időszakban a líceumi diákok élete?
- Mi foglalkoztatta őket?
- Milyen lehetőségek voltak, volt-e valami "fény" az életükben?
- Volt-e különbség a magyar iskolában és a román iskolában tanuló diákok között?

Hipotézis: „A fiatalság boldog, mert megvan a képessége, hogy meglássa a szépséget.” (Franz Kafka) Az akkori fiatalok képesek voltak arra, hogy egy sötét időszakban is meglássák a szépet, a fényt.

Milyen szórakozási és kulturális lehetőségek álltak rendelkezésre? (könyvek, színház, filmek, rádió...)

A titkosszolgálat, az emberi jogok megsértése, a kommunista időszak, bár nagyon kemény volt, nem tudta teljesen beárnyékolni a fiatalság szépségét, ami azzal jár, hogy keresik a rosszban a jót, a fényt.

„Ahol fény van, ott árnyék is van, de ahol teljes a sötétség, ott egyetlen fénysugár is csodát tesz.” – Goethe.

A képek is beszélnek...

Keresztes Péter

Amikor semmi sem jön össze, de határidőre minden kész – Bemutatkozik a Retro '89 videós csapata

Mi, a videós csapat tagjai (Mátéfi Judith, Czimer Levente) úgy határoztunk, hogy egy nagyon érdekes témát fogunk körbejárni: milyen volt a rendszerváltás körüli zenei élet Temesváron? Hosszas dokumentálódás és tanakodás után úgy döntöttünk, hogy csak a Garabonciás együttesre koncentrálunk. Úgy éreztük, hogy az ő történetükkel illusztrálni tudjuk a '70-es éveket és azt a különleges hangulatot, melyet csak Temesváron lehetett érezni. Itt enyhe nyugati szelek fújtak...

Mivel az együttes frontembere, Csutak István Csíkszeredában él, úgy döntöttünk, hogy Zoomon keresztül beszélünk és a felvett videóanyagból készül el a filmünk. Majdnem feladtuk a projektet, mert úgy tűnt, hogy nem sikerül időt találni a beszélgetésre. De egy kis segítséggel megoldódott a probléma. Aztán jött az újabb meglepetés: habár a próbán jól sikerült a videóhívás felvétele, a Csutak Istvánnal készült beszélgetésen valamiért nem volt kép, csak hang. Akkor újra kérdés volt, hogy feladjuk-e a projektet. Hosszas gondolkodás után jött az ötlet, hogy régi fotókból, Temesváron készült régi filmfelvételekből képileg is meg tudjuk idézni azokat a '70-es éveket. Így egy szubjektív dokumentumfilm készült, melyben nem az információk sokasága számít, hanem a hangulat. Elmosódott képek, emlékfoszlányok és az 50 évvel ezelőtti Temesvár mind visszaköszön a Garabonciás zenéjére. Határidőre éppen készen lett. A visszajelzések azt mutatták, hogy a diákoknak és a tanároknak is tetszett a rövidfilm.

Lehet, hogy a kis csapat nem tanult sokat a filmkészítésről, de annál többet arról, hogy a célhoz vezető út nem mindig egyenes, de ha rugalmasak vagyunk, az eredmény nem marad el.

Televíziós szakemberként nagyon fontosnak tartom, hogy a fiatalok megismerkedjenek a szüleik gyermekkorával, így

meg tudják érteni, milyen társadalmi jelenségek zajlottak 1989 előtt és mi vezetett a forradalom kirobbanásához. Nagyon fontos, hogy a hasonló programok tudományos alapon működnek, a diákok nemcsak feljegyzik a szüleik, nagyszüleik élményeit, hanem tesznek egy lépést hátra és megvizsgálják, hogy ki hogyan, mire emlékszik vissza, hogyan mesél stb. Nemcsak lejegyzik az elmondottakat, hanem értelmezik is. Ez azért nagyon fontos, mert az emlékek „megszépülésével” fals percepció alakult ki a 70-es, 80-as évek Romániájáról, s az öregek mellett sajnos rengeteg fiatal is visszasírja azokat az időket. A Retro '89 és hasonló projektek tudást és érveket adnak a diákoknak, hogy megértsék a közelmúltat és annak hatásait napjainkra.

A Garabonciás együttes Temesváron alakult meg, magyar zenészekből, magyar nyelvű country-rock repertoárral. A zenekarvezető Csutak István volt (ének és gitár), az alapító tagok Antal Imre (dobok), Fogarasi Ildikó (basszusgitár, ének) és Vasiu Tibor (gitár), később pedig Szabó Attila (billentyűs hangszerek) csatlakozott.

Az együttes „társult” szövegírója Kinde Annamária nagyváradi költő volt. Nagy súlyt fektettek a minőségi szövegekre. Paulik Hilda elemzése szerint: „A kesernyés hangvételű társadalomkritika, a rezsim elleni lázadás, illetve egy-egy jellemző, általános érvényű igazság vagy hangulat megragadásának képessége volt az, amiért e szövegek elnyerték a zenekar, majd később a közönség tetszését.”

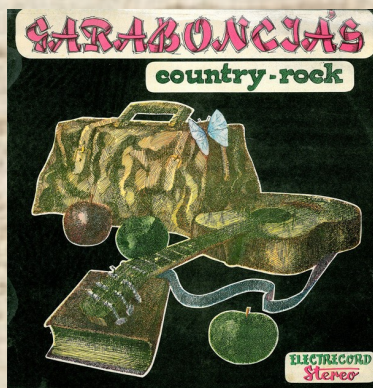

Csutak szerint Temesvárnak volt köszönhető, hogy a zenekart a néha kissé karcos szövegeivel együtt is elfogadta a rendszer. Elvégre a Garabonciás 1981-es feloszlásáig sikeres együttes volt: folyamatosan koncerteztek, turnéztak,

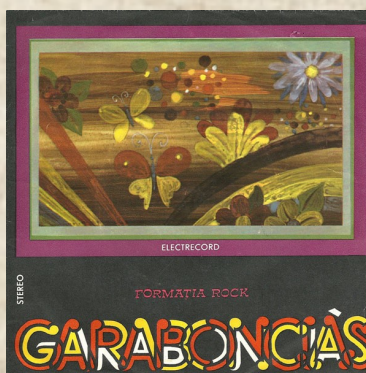
fesztiválokat nyertek és lemezeik is megjelentek. Csutak katonai szolgálatra került a városba, majd egyetemista volt itt. Az 1980-as évek fordulóján a Garabonciás volt a legtöbb lemezt megjelentető romániai magyar együttes.

Váratlanul fejeződött be a pályafutásuk: 1981-ben be lett tiltva a Garabonciás.

A temesvári country-rock együttes 1977-ben alakult. „Nagyon tudatosan alakítottuk ki a mozgásterünket. Egyrészt ott volt a Metropolis: hosszú haj, bőrdzseki, kemény rock.

nézett ki, hogy hosszabb a hajuk, van szakálluk és farmerük is, de azért jobban fésültek, mint a Metropolis, mert ők Temesvárról jöttek. Ahonnan a Phoenix, ahol a nyugati szél fúj.” Egy önálló kis- és nagylemezük is megjelent (Formația Rock Garabonciás, 1981; Country-Rock 1982).

Kialakult már az imidzse és a közönsége. Másrészt ott volt a folk, Józsa Erikával és Horváth Károllyal. A kettő közötti térbe ki lehetett találni egy zenekart és hangzásvilágot. Ez úgy

2011-ben a zenekar újraalakult Garabonciás - Wandering Magicians néven.

Nüszl Erzsébet

A **VizuálProp'89** csapat tagjai: Vass Réka (X.TT), Mureșan Maia Sara (IX. BK), Pataki Timea (IX. MI) és jómagam, Nüszl Erzsébet rajztanár, mentor.

Amint azt a logónk, illetve nevünk is elárulja, az 1989-es temesvári események kutatása nyomán csapatunk vizuális termékeket hozott létre.

Réka a festészet és általában a művészek iránt érdeklődik. Tehetséges, kreatív és érzékeny lelkű, ezért témaválasztása nem volt véletlen. Mozgalmas és rendkívül expresszív képet alkotott, emléket állítva a szabadságvágy elsőprő erejének és a diktatúra ellen tüntetők halálmegvető, tankokat is legyőző bátorságának. A festmény -színeivel, formáival, kompozíciójával és jelképrendszerével egyaránt- a forradalom azon pillanatát eleveníti meg, amikor a tüntetők szembe menve egy tankkal - az erőszakos hatalmi elnyomás jelképével -magát a kommunizmust és annak gyilkos gépezetét készülnek megsemmisíteni.

Maia egy szabadulószoza típusú interaktív játékot fejlesztett. A kihívást leginkább a Genially nevű gamifikációs alkalmazás kiismerése jelentette, amelyben aztán a Retro '89 Szabadulószoza című edukációs játék készült. A játék célja a ludikus élményen keresztül a fiatal generációkhoz eljuttatni és ezáltal a köztudatban megőrizni Temesvár hősiességét a kommunizmus elleni harcban.

Genially/ Retro '89
Szabadulószoza

Timi szintén Genially-ban dolgozott. Ő egy olyan interaktív térképet hozott létre, amely a forradalom helyszíneit mutatja be képekkel, adatokkal, történetekkel. Bár Timinek is elsődlegesen az alkalmazás kiismerése jelentett kihívást, az információk beszerzése, leellenőrzése, a megfelelő képek, videók, sztorik felkutatása is hatalmas munkát jelentett. A térkép érdekessége, hogy időbeni utazást is tehetünk egy-egy helyszín ikonjára kattintva.

Genially/ Retro '89
Interaktív térkép

Mentorként az volt a feladatom, hogy bevezessem diákjaimat a kutatási munka folyamataiba a téma tisztázásától az anyaggyűjtésen keresztül a termék kivitelezéséig, majd a zárókonferencián való bemutatásig. Noha a projektben vállaltakat sikeresen teljesítettük, úgy gondoljuk, számunkra a munka nem fejeződött be.

Timi térképe továbbfejleszthető, újabb szintekkel bővíthető, Réka pedig művészi kifejező eszközeinek tárházát gazdagíthatja, technikai tudását tökéletesítheti a továbbiakban, készülve a jövőbeli kihívásokra. Mentorként sok értékes tapasztalattal lettem gazdagabb és alig várom, hogy amit itt tanultam, azt a tanórákon szaktanárként és nevelőként egyaránt hasznosítsam.

Interjú a mentorokkal és a diákokkal

Mit adott Önnek ez a tehetséggondozó program?

dr. Erdei Ildikó.: Mentorként más kapcsolatot lehet a diákokkal, másképpen tudod követni a tanulási folyamatot, a fejlődést. Ilyenkor nemcsak a téma fontos, hanem az önismereti munka is előtérbe kerül, mind a diák, mind a mentor számára. Mindig izgalmas az a kérdés, hogy meddig kell egy mentor támogatást nyújtson, hogy a munka a diáké legyen, maradjon. Ez a projekt is lehetőséget adott arra, hogy motivált, a téma iránt érdeklődő diákokkal dolgozzam.

Fodor Enikő: A program alatt megtapasztaltam a kutatás örömét. Együtt dolgozni a diákokkal, az őik érdeklődése nekem is új lendületet adott. Jó volt ötletelni, kutatni, összegezni, elemzeni velük. A témát is nagyon szeretem. A diákéveim a kommunizmus idején voltak, sok emléket mesélhettem.

Orosz Sándor: Lehetőséget, hogy a kedvenc foglalkozásom: a fotózás – adta lehetőségeket megragadva egy kis időutazást tegyek, és ebbe bevonjam volt fotóköros diákomat, Szendrey Beatrixot. Mivel a forradalmi események idején én is Temesváron voltam, akkor éppen egyetemista, tanúja az akkor történeteknek, jó volt feleleveníteni az akkori események által generált eufóriát.

Keresztes Péter: Sokat foglalkoztat a XX. század történelme és hálás témának is mondanám, mert befolyását erősen érezzük, mert az „oral history” (elmesélt, személyesen átélt történelem) módszerével még vissza lehet menni azokba az időkbe, és mert elég jó vizuális dokumentációja van fotók és filmfelvételek által. Azt láttam, hogy a fiatalok nagyon élveztek a szüleik, tanáraik, rokonaik történelmével foglalkozni. Külön örvendtem, hogy a mentoráltjaim nem egy ismert témával foglalkoztak, nem az internetről másoltak össze dolgokat, hanem dokumentálódtak, gondolkodtak és cselekedtek.

Miért tartja fontosnak, hogy a 89-es temesvári eseményekkel foglalkozni kell?

E. I.: Az idej év közéleti történései csak megerősítettek abban, hogy folyamatosan foglalkoznunk kell a szabadság témájával, a megszerzett emberi jogok védelmével. A temesvári magyar közösség tagjaként feladatunk a kollektív emlékezet ápolása, és az iskolában keretet kell biztosítsunk arra, hogy a diákok a témával foglalkozzanak. A téma azért is fontos, mert alkalmat ad a generációk közötti párbeszédre is.

F. E.: A forradalmak mindig egy új, egy jobb világért szállnak síkra. A temesvári forradalomban, egy elnyomó rendszer megdöntéséért harcoltak. Ez a forradalom időben is nagyon közel áll hozzánk. Vannak emberek, akik aktívan részt vettek benne. Ők elmesélhették, velük együtt mi is átélhettük azokat a napokat, bátorságukat, kiállásukat. Különleges üzenete van ezeknek az eseményeknek: a kisember is lehet hős, ki kell állni az igazság oldalán, összefogással minden lehet, még egy elnyomó rendszer megdöntése is.

O. S.: Hihetetlen, hogy ez a csekély 35 év elmúltával mennyire változott a világ, s a mostani fiatalok nem is tudják elképzelni – nem hogy egy internet és mobiltelefon nélküli világot – hanem a nélkülözés és a szabadsághiány adta mindennapi életet. Amint a nemrégj szavazásnál is láthattuk, nagyon könnyen vissza lehet zuhanni egy sokak által fel nem fogható világba, mert nem tudják átélni, mit jelentett az akkori rendszer. Ezért tartom fontosnak ennek tudatosítását, és ezek a nonformális tanulási módszerek – amikor nem csak pusztán a történelemkönyvet olvassa a diák, remek alkalmak, hogy sokkal elmélyültebben, viszont akár játszi könnyedséggel elsajátítsa, átérezze a múltat.

K. P.: Minden történelmi eseményt át kell adni a következő generációnak. Nem csak tanítani, hanem közel hozni az emberekhez, mert akkor rögtön más színezetet kap. Egyeseknek van waterlooi csatájuk, másoknak hálaadás napjuk, nekünk a temesvári forradalom jutott. Kötelességünk ezzel foglalkozni. Külön öröm, hogy rengeteg olyan témát is feldolgoztak fel a diákok, amit a történészek csak alig.

Mi volt a program alatt a legszebb élménye?

E. I.: A záróesemény maga és az azt követő beszélgetések, ahol a különböző meghívottaktól nagyon szép, komoly, elismerő visszajelzéseket kaptunk. Ez mindenképpen jó érzéssel töltött el és büszke voltam mind a diákjainkra, mind a mentor- és szervezőcsapatra.

F. E.: Az „élő könyvtár” beszélgetés volt számomra a legmeghatóbb. Visszahozta a diákéveimet. Ugyanakkor megható volt olyan emberekkel beszélgetni, akik a történelem fontos eseményeit élték át, sok esetben alakították is.

O. S.: Nagy örömet okozott, hogy diákom is élvezte a feladatot, és hogy a kiállított képek megtették hatásukat: sok kisdíák a kiállított képeken látta először, hogy egy-egy jól ismert helyszín milyen drámai pillanatot rejt.

K. P.: Jó volt látni, hogy a diákoknak volt rálátása, véleménye az 1989 előtti évtizedről. Meglepő volt, hogy milyen kreatívan fel tudták dolgozni! Érdekes lesz, amikor ezeket a kutatásokat 20-30 év múlva az akkori diákok elemezni fogják...

Mit adott neked ez a tehetséggondozó program?

Mátéfi Judith: A tehetséggondozó program alatt sokat kellett együttműködnöm csapattársammal, illetve mentorommal. Sok új embert ismertem meg, akik komolyan vettek engem és segítettek, valamint híresztelték projektünket. Röviden a Retro '89 új barátságokat, élményeket és tapasztalatot adott nekem.

Szentmiklósi Anna: Több szempontból megfigyelhettem a forradalom hatását az országunkban, városunkban.

Czimer Levente: Megtanultam, hogyan lehet egy régi témáról érdekes módon mesélni. Mi készítettünk egy interjút a Garabonciás együttes énekesével, és ebből csináltunk egy kisfilmet. Jó érzés volt egy igazi művészt kérdezni, és látni, hogy ebből valami klassz dolog születik.

Oláh Anna: Legfőbbképpen lehetőséget adott arra, hogy saját határaitam feszegetve a múltat kutathassam és megértsem, hogy mivel járt a szüleimnek a licis időszak. Mindezek mellett lehetőségem volt több nézőpontból is megismerni, hogy mivel is járt a forradalom és annak bukása.

Szendrey Beatrix: Nekem a program lehetőséget adott, hogy jobban megértsem, mi is történt, és hogy nézett ki régebben Temesvár. Észre vegyem, hogy mennyire jó nekünk most, és hogy igen is fontos a múlt.

Csóka Emese: A tehetségprogram nagyobb rálátást adott az akkor történetekre, mivel több oldalról is megközelítettük a témát.

Floca Ádám Antonio: Tapasztalatot.

Vass Réka Zita: Sokat tanultam magamról és a múltunkról. Sok tapasztalatot szereztem. Motivációt adott. Inspirációt adott.

Kotai Vanessa: Többet tanultam a forradalomról és Tőkés László lelkipásztorról.

Iván Erika: Nekem ez a program sokkal több bátorságot adott, hogy kiálljak az emberek elé és beszéljek, rádöbbsentett arra, hogy milyen fontos a magyar nyelv és hogy legyünk büszkék arra, hogy tudjuk beszélni ezt a nyelvet.

Pataki Tímea: Új tapasztalatokat és információkat Temesvár történetének egyik legmeghatározóbb időszakával kapcsolatosan.

Miért tartod fontosnak, hogy a 89-es temesvári eseményekkel foglalkozni kell?

M. J.: A 89-es események teljesen megváltoztatták Temesvár történelmét. A város mondhatni 360° fordulatot vett 1989-ben. Nekünk, akik itt születtünk, kötelező tudnunk, mi történt szülővárosunkban és minden egyes program vagy kutatás mélyebbre ássa magát ebben a témában, új dolgokat derítve ki. Fontos, hogy ezt a tudást át tudjuk adni a következő generációnak.

Sz. A.: Azért, mert egy fájdalmas történelmi esemény volt, ami a szüleinket is érintette.

C. L.: Mert ezek az események megváltoztatták az emberek életét. Akkor sokan harcoltak a szabadságért, és jó, ha mi, fiatalok is megértjük, mi történt, és hogy ma miért élhetünk szabadon

Sz. B.: Mert a múlt közrejátszik a jelenünkben lévő történésekkel, és a diákoknak sokkal könnyebb így megtanulni mi is volt.

O. A.: Mert édesanyám is a tüntetők között volt és nagyjából ugyannyi idős is lehetett, így érzem ennyivel tartozok és tartozunk azoknak a hősöknek, akik ekkor sajnos meghaltak azért, hogy egy szabad országban éljenek.

Cs. E.: Azért tartom fontosnak, hogy foglalkozzunk a forradalommal, mert tudnunk kell arról, hogy mit történt a városunkban és az országunkban, rájövünk, hogy azért hogy mi most szabadon beszélhessünk és élhessünk, mások meghaltak és azért, mert ha elfelejtjük a történelmet, az megismétli önmagát.

F. Á.: Mert fontos történelmi esemény.

V. R.: Hogy a következő generáció is fontosnak tartsa ezt az eseményt és tudjanak róla.

K. V.: Azért, mert a mi városunkban történt egy olyan esemény, amely az egész országra hatott.

I. E.: Azért tartom fontosnak hogy a 89-es temesvári eseményekkel fontos foglalkozni, mert Temesváron járunk suliba, érdekes Temesvár története, ahogyan kinézett régen és milyen most, hogy mennyi minden történt azóta, jó ezeket mind tudni.

P. T.: Fontos, hogy ismerjük, min mentek keresztül a felmenőink, családunk, és fontos ismerni a történelmünket

Mi volt a program alatt a legszebb élményed?

M. J.: A legkedvesebb élményem, ami a program alatt történt, az volt amikor a csapattársammal interjút készítettünk Csutak Istvánnal, a Garabonciás együttes egyik tagjával. Rengeteget nevettünk, és persze tanultunk. Viszont ami a legfontosabb, új embereket ismertünk meg. A interjú után több, komoly felnőtt ember is felkeresett minket érdeklődve munkánk iránt.

Sz. A.: Barátaimmal intellektuális megbeszéléseket tartottunk.

C. L.: Az interjúkészítés nagyon különleges élmény volt számomra. Sosem készítettem még ilyet, és jó volt hallani egy olyan ember történetét, aki ott volt akkoriban.

Sz. B.: Az hogy sétáltam a központban összehasonlítva a régi képeket a városunkról a jelenlegi valósággal.

O. A.: Az interjúk készítése, az elő könyvtárak.

Cs. E.: A legszebb élményem az volt, amikor elmentünk Balázs István tanárral megnézni a belvárosi református templomot.

F. Á.: Mikor oklevelet kaptam.

V. R.: Amikor megnéztük Judit és Levi kisfilmjét.

K. V.: Amikor kutattam és interjúkat készítettem.

I. E.: A program alatt a legszebb élményem az volt, amikor Fodor Enikő tanárnő azt mondta nekem, hogy szavaljak verseket is, hogy lásson engem ebben a projektben, mert ebben jó vagyok, és szeretem a verseket. Tetszettek a visszajelzések másoktól, pl. „Olyan szépen beszéltél, élvezet volt téged hallgatni”. Ez a visszajelzés nagyon megérintett és jól esett.

P. T.: A bemutató (ekkor láthattuk meg először munkánk eredményeit).

Mi újat tanultál a program alatt?

M. J.: Sok új dolgot tanultam meg a program folyamán, de talán ami a legjobban megmaradt bennem az, hogy még ha nem is minden úgy sikerül ahogy szeretnénk, akkor is ki lehet sütni belőle valami jót, csak egy kicsit más szemszögből kell megközelíteni.

Sz. A.: A sajtó mi mindennel foglalkozott a forradalom előtti időszakban.

C. L.: Azt, hogyan kell interjút készíteni és azt feldolgozni egy kisfilmhez. Emellett sokat megtudtam az 1989-es eseményekről és a Garabonciás együttesről is, akikről korábban nem sokat tudtam.

Sz. B.: Az, hogy a múltunk igen is fontos, és érdekes.

O. A.: Hogy tényleg minden rosszban meglehet találni a jót még a kommunizmus időszakában is.

Cs. E.: Rengeteget tanultam, nem tudnék kiemelni egyet.

F. Á.: Fontos helyszíneket a forradalomból.

V. R.: Új festési módszereket és technikákat.

K.V.: Többet tudok a forradalom alatti élményekről.

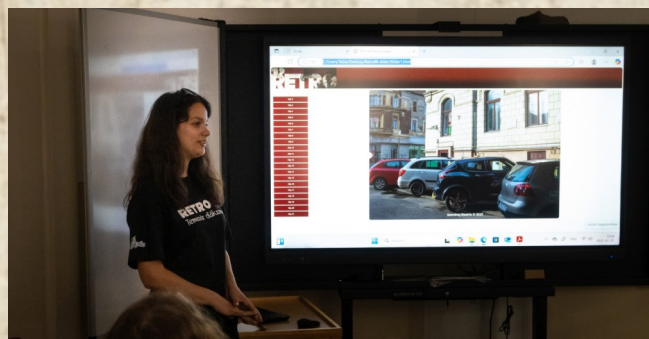
I. E.: A program alatt azt tanultam, hogy egy jobb kapcsolatot is teremthetsz egy tanárral, és dolgozhatunk együtt, mint egy csapat. Megtanultam bátran kiállni a döntésem mellett.

P. T.: Gyakoroltam a kitartást.

Szendrey Beatrix: *Akkor... és most...*

mentor: Orosz Sándor fényképész

Fortepan 218627 / Adományozó Dóri András

Szendrey Beatrix © 2025

Szendrey Beatrix © 2025

Fortepan 47061 / Adományozó Urbán Tamás

Fortepan 218613 / Adományozó Dóri András

Szendrey Beatrix © 2025

